บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการดำเนินธุรกิจย่อมมีเป้าหมายคือการแสวงหาผลกำไร และการสร้างผลตอบแทนสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการ และวัตถุประสงค์หลักของการบริหารงานของกิจการ คือ การสร้างความมั่งคั่งสูงสุดให้กับผู้ถือหุ้น การจะกำหนดนโยบาย หรือการตัดสินใจเพื่อลงทุนอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ผู้บริหารควรทำการวิเคราะห์นโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของการบริหารงาน หน้าที่บริหารการเงินเป็นภารกิจที่สำคัญในการบริหารงานของกิจการ ซึ่งผู้บริหารควรคำนึงถึงในเรื่องการบริหารสภาพคล่อง การบริหารการเจริญเติบโตของกิจการ และการบริหารความเสี่ยง ซึ่งการบริหารสภาพคล่องเป็นภารกิจที่สำคัญเป็นอย่างมาก สภาพคล่องของกิจการ แสดงถึงความสามารถในการดำรงอยู่ กิจการต้องใช้ความสามารถในการหมุนเงินที่ได้จากการดำเนินงานให้มีวงจรเงินสดที่เหมาะสม ตั้งแต่ การบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนให้อยู่ในระยะเวลาที่เหมาะสม การจัดการสินค้าคงคลัง ระยะเวลาในการขายสินค้า ระยะเวลาในการเก็บหนี้หรือให้สินเชื่อกับลูกค้าอันจะนำไปสู่ยอดขายที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง ระยะเวลาในการชำระหนี้หรือการใช้สินเชื่อเพื่อซื้อวัตถุดิบหรือสินค้า ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ จึงต้องคำนึงถึงระดับเงินทุนหมุนเวียนที่เหมาะสมด้วย เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่กิจการ (จิราพร ขาวสวัสดิ์, 2552) เพราะเงินทุนหมุนเวียนเปรียบเสมือนเลือดที่หล่อเลี้ยงให้กิจการสามารถดำเนินไปได้โดยไม่สะดุดหยุดชะงัก ซึ่งเป็นการกำหนดสัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน โดยการจัดหาเงินทุนมาลงทุนในส่วนของสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งผู้บริหารจะให้ความสำคัญกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในการกำหนดนโยบายเงินทุนหมุนเวียน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสูงสุดให้แก่เจ้าของกิจการ (เริงรัก จำปาเงิน, 2544) หากการบริหารเงินทุนหมุนเวียนไม่ดี ธุรกิจก็จะไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เพราะเงินทุนหมุนเวียนเป็นเงินทุนที่กิจการจำเป็นต้องมีไว้เพื่อการดำเนินงานตามปกติในแต่ละวัน เริ่มจากแหล่งเงินทุนจากเจ้าของหรือการกู้ยืม การรับชำระหนี้จากลูกหนี้การค้า เพื่อใช้ในการซื้อสินค้า จ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ ใช้ในการจ่ายชำระเจ้าหนี้ จ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืม การบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้มีประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงวงจรดำเนินงาน และวงจรเงินสดของธุรกิจ เพื่อการดำเนินงานและสภาพคล่องของธุรกิจ ยิ่งในสภาวการณ์ปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงทางด้านธุรกิจ

นโยบายของกิจการในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง การที่จะได้เปรียบคู่แข่งโดยการให้เครดิตกับลูกค้ามากอาจทำให้ได้ลูกค้าเพิ่มและเป็นการเพิ่มยอดขายก็จริง แต่หากไม่มีการบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้เหมาะสมและดีพอ อาจส่งผลให้กิจการขาดสภาพคล่องได้ ซึ่งกิจการที่ขาดสภาพคล่องขั้นวิกฤต อาจต้องหยุดดำเนินกิจการไป การจัดสรรเงินทุนหมุนเวียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยผู้บริหารจะเพิ่มความสามารถในการทำกำไรจากการลดจำนวนวันหมุนเวียนของลูกหนี้การค้าและจำนวนวันหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (Kesseven Padachi, 2006) นอกจากนี้การลงทุนในเงินทุนหมุนเวียนในสัดส่วนที่เหมาะสม ยังมีส่วนทำให้กิจการมีผลกำไรทางเศรษฐศาสตร์ที่ดีด้วย เนื่องจากใช้เงินทุนที่เหมาะสมทำให้ไม่มีภาระต้นทุนทางการเงินมากเกินความจำเป็นและผู้เป็นเจ้าของจะได้รับผลประโยชน์จากผลกำไรในส่วนที่เพิ่มขึ้นด้วย (พรรณภา ธุวนิมิตรกุล, 2551) ท้ายที่สุดการดำเนินงานขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับเงินสด ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยวงจรการดำเนินงานและวงจรเงินสด ถือเป็นเครื่องมือทางการเงินในการสร้างความสัมพันธ์จากรายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเงินทุนหมุนเวียน อันได้แก่ สินค้าคงคลัง ลูกหนี้การค้าและเจ้าหนี้การค้า (Javis, R. and J. Kitching, 1996)

สำหรับบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จัดตั้งขึ้นมาเพื่อระดมทุนผ่านตลาดทุนที่ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับบริษัทขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาทขึ้นไปสามารถเข้าจดทะเบียนในตลาดได้ เป็นการให้โอกาสบริษัทขนาดกลางและขนาดย่อมที่ต้องการสร้างธุรกิจให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง จะเป็นกลุ่มบริษัทซึ่งเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนว่ามีผลต่อการทำกำไรหรือไม่ ปัจจุบันมีบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ 113 บริษัท เป็นแหล่งลงทุนที่สำคัญของประเทศ ที่คาดว่าจะมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่องในอนาคต หากมีการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมในองค์กร ก็จะส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นการดึงดูดให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในตลาดมากยิ่งขึ้น เกิดเป็นเงินหมุนเวียนเพื่อนำไปพัฒนาองค์กรต่อไป (กฤศกร จิรภานุเมศ, 2553) ปัจจุบันมีการแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมเป็น 8 กลุ่มเหมือนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพราะบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เป็นบริษัทขนาดกลางและขนาดย่อม จึงต้องให้ความสำคัญกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียนเป็นอย่างมาก การบริหารช่วงระยะเวลาวงจรเงินสดให้สั้นที่สุด การลดหนี้สินหมุนเวียน และขยายการลงทุนระยะยาว เป็นแนวทางในการเพิ่มความสามารถในการทำกำไร การลดช่วงระยะเวลาหมุนเวียนสินค้าคงคลัง ถือเป็นปัจจัยในการเพิ่มขีดความสามารถในการทำกำไร โดยพัฒนาไปสู่ระบบสินค้าคงคลังแบบทันเวลาพอดี (สมเกียรติ วรประสิทธิคุณ, 2553) ในการศึกษาครั้งนี้ให้ความสนใจกับสินทรัพย์หมุนเวียน หนี้สินหมุนเวียน ภาระหนี้สินของกิจการเมื่อเทียบกับสินทรัพย์ ขนาดของ

กิจการ ยอดขาย การบริหารวงจรเงินสดอันได้แก่ ระยะเวลาขายสินค้า ระยะเวลาเก็บหนี้ ระยะเวลาชำระหนี้ ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของกิจการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่กิจการและผู้ถือหุ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม ขนาดของกิจการ ยอดขาย ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย และระยะเวลาชำระหนี้เฉลี่ย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม ขนาดของกิจการ ยอดขาย ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย และระยะเวลาชำระหนี้เฉลี่ย

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จากผลของการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้พิจารณาแล้ว พบว่า ผลการวิจัยของสมเกียรติ วรประสิทธิคุณ (2553) ผลการศึกษาของพัชรินทร์ ภัทรวานิชานนท์ (2553) โภคิน ประสิทธิ์สุทธิพร (2553) และ จิราพร ขาวสวัสดิ์ (2552) มีความเกี่ยวข้องและเหมาะสมที่ผู้ศึกษาจะนำมาศึกษาต่อยอดเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับวงการศึกษา โดยผู้ศึกษาได้ปรับปรุงกรอบแนวความคิดให้เหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ การปรับปรุงดังกล่าวได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา สำหรับกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

กรอบแนวความคิด แสดงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ แบ่งเป็น 7 ปัจจัย ได้แก่

1. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน
2. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม
3. ขนาดของกิจการ

4. ยอดขาย
5. ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย
6. ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย
7. ระยะเวลาชำระหนี้เฉลี่ย

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. อัตรากำไรสุทธิ
2. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

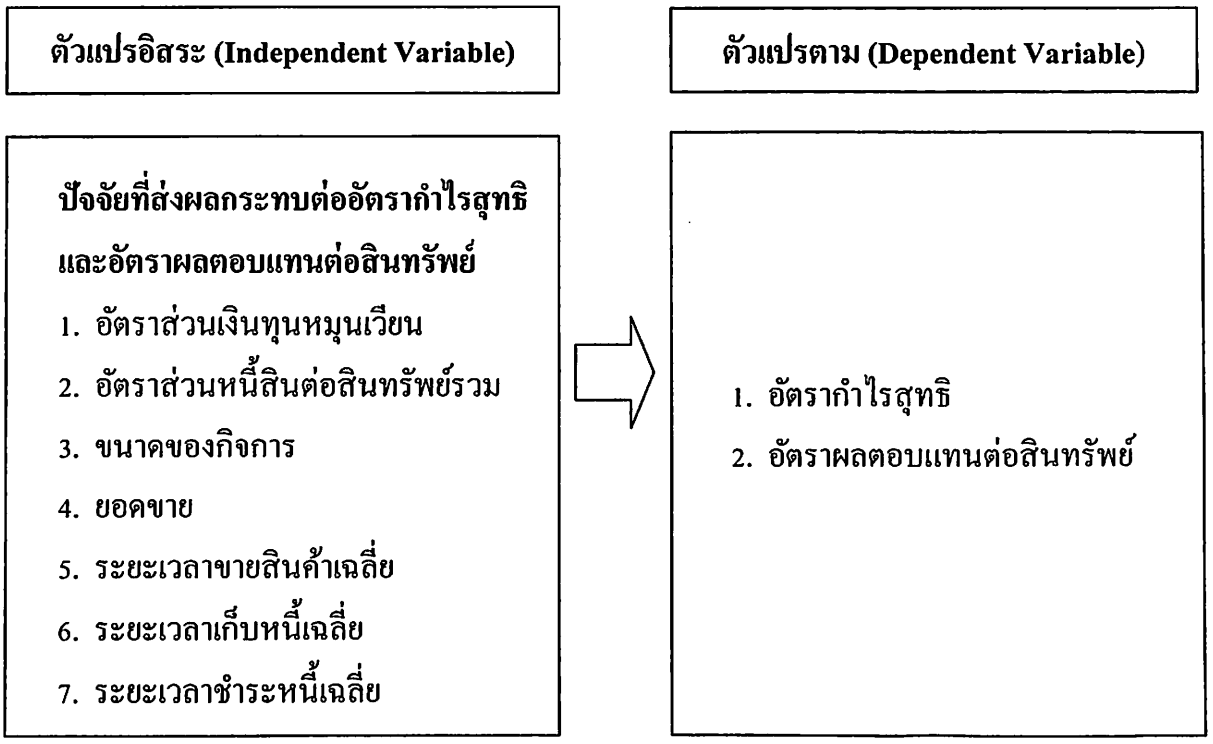

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมติฐานในการศึกษา

สมมติฐานที่ 1 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิ
สมมติฐานที่ 2 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิ
สมมติฐานที่ 3 ขนาดของกิจการส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิ
สมมติฐานที่ 4 ยอดขายส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิ
สมมติฐานที่ 5 ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ยส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิ
สมมติฐานที่ 6 ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ยส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิ

สมมติฐานที่ 7 ระยะเวลาชำระหนี้เฉลี่ยส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิ

สมมติฐานที่ 8 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

สมมติฐานที่ 9 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

สมมติฐานที่ 10 ขนาดของกิจการส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

สมมติฐานที่ 11 ยอดขายส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

สมมติฐานที่ 12 ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ยส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

สมมติฐานที่ 13 ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ยส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

สมมติฐานที่ 14 ระยะเวลาชำระหนี้เฉลี่ยส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยศึกษาข้อมูลงบการเงินแบบรายปี ประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และข้อมูลอัตราส่วนทางการเงิน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

1.2 การบริหารเงินทุนหมุนเวียน

1.3 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านประชากรในการศึกษา

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นบริษัทที่มีรอบระยะเวลาบัญชีระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม และมีการส่งงบการเงินครบทุกปีในช่วงปี พ.ศ. 2553 - 2557 ได้บริษัทที่คุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 40 บริษัท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

2. เป็นข้อมูลในการเลือกลงทุนสำหรับนักลงทุนนำอัตราส่วนทางการเงินมาเป็นข้อมูลหนึ่งในการตัดสินใจลงทุน

3. เป็นข้อมูลต่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียน

นิยามศัพท์

1. เงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) หมายถึง เงินทุนที่กิจการใช้ลงทุนในสินทรัพย์ที่จะเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ภายในหนึ่งปี หรือ หนึ่งรอบระยะเวลาดำเนินงาน ได้แก่ เงินสด หลักทรัพย์ที่ตลาดต้องการ ลูกหนี้ และสินค้าคงเหลือ หรือเงินทุนในส่วนที่ใช้ซื้อสินทรัพย์หมุนเวียนถาวรและสินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราว

2. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น

3. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Debt to Total Asset Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงการเปรียบเทียบว่า กิจการมีหนี้สินเป็นกี่เท่าของสินทรัพย์รวม

4. ขนาดของกิจการ (Business Size) ในการศึกษานี้ ใช้ลอการิทึมของสินทรัพย์รวม เป็นตัวแทนของขนาดของกิจการ

5. ยอดขาย (Sale) ในการศึกษานี้ ใช้ลอการิทึมของยอดขายสุทธิ เป็นตัวแทนของยอดขาย

6. ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (Average Holding Period) อัตราส่วนที่แสดงถึงระยะเวลาการขายสินค้าว่านานเพียงใด

7. ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (Average Collection Period) อัตราส่วนที่แสดงถึงระยะ เวลาการเรียกเก็บเงินว่ายาวนานเพียงใด

8. ระยะเวลาชำระหนี้เฉลี่ย (Average Payable Period) อัตราส่วนที่แสดงถึงระยะ เวลาการจ่ายคืนหนี้เรียกเก็บเงินว่ายาวนานเพียงใด

9. อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin) หมายถึง อัตราส่วนที่วัดความสามารถในการทำกำไรสุทธิของเงินลงทุนที่มาจากสองส่วนด้วยกันคือหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นว่า เมื่อนำยอดขาย

มาหักต้นทุนขาย ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ดอกเบี้ย และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแล้ว ธุรกิจมียอดเงินคงเหลือเป็นกำไรสุทธิเท่าใดอัตราส่วนนี้ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อวัดประสิทธิภาพของการทำกำไร

10. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return On Assets) หมายถึง อัตราส่วนที่เปรียบเทียบระหว่างกำไรสุทธิกับสินทรัพย์ที่มีตัวตน สาเหตุที่ไม่นำสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนมาคำนวณ เนื่องจากอัตราส่วนนี้แสดงถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ของธุรกิจว่าคุ้มค่าหรือไม่ ถ้าอัตราส่วนสูง ย่อมแสดงว่าธุรกิจใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า หรือบางครั้งอาจเรียกอัตราส่วนนี้ว่า อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน